

PRAVLJIČNA SLIKANICA KOT DEL PROJEKTA BRALNE PISMENOSTI V 1. RAZREDU / Breda Flego / dipl. vzg. OŠ Gustava Šiliha

Različne raziskave v svetu in pri nas so pokazale, da je funkcionalna pismenost problematična tako pri učencih kot tudi pri odraslih, saj svoje pismenosti v vsakdanjem življenju pogosto ne znajo praktično uporabljati. Pismenost se razvija od predšolskega obdobja, skozi celotno osnovno šolo in se nadaljuje tudi naprej skozi srednjo šolo ter fakulteto v odraslost. V tem procesu pa je potrebnega dovolj spodbudnega učnega okolja, primernih učnih strategij za pridobivanje znanja in spretnosti ter osebne motivacije, ki so potrebni za uspešno delovanje v življenju in delu posameznika. Ker se tudi na osnovni šoli Gustava Šiliha zavedamo problema funkcionalne nepismenosti v sodobni družbi, že drugo leto posvečamo posebno pozornost projektu Bralne pismenosti, katerega skupen cilj je povečati bralne sposobnosti in funkcionalno pismenost naših učencev. Lotili smo se ga na različne načine pri vseh predmetih in v vseh razredih.

V 1. razredu, kjer se otroci šele učijo pisati in brati, smo se učiteljice odločile, da bomo poleg rednega dela opismenjevanje spodbujale s ponudbo različnih zanimivih dejavnosti, ki bodo motivirale učence k raznolikim bralno-pisnim aktivnostim. Poleg glavnega cilja projekta smo želele v učencih buditi in ohranjati veselje do knjig, ter hkrati bogatiti besedni zaklad in komunikacijo. Že na začetku leta smo dopolnili razredni knjižni kotiček z novimi slikanicami, slikopisi in otroškimi revijami. Del kotička je služil tudi ustvarjanju, pisanju in risanju ter igri s slikovnimi piktogrami (iz kibernetične metode opismenjevanja), črkovnimi stavnicami, igralnimi kartami in družabnimi igrami. Risali in brali so slikovne zapise pesmi in deklamacij na osnovi asociacij (NTC učenja) ter z njimi dopolnjevali knjižni kotiček. Risali so, si izmišljali računske zgodbe in pisali račune. Izdelovali so družabne igre, ki so vsebovale ilustracije, črke, števila,

slikovna in pisna navodila. Lutkovni kotiček je zaživel z lutkami, ki so jih učenci prinašali od doma, nekaj smo jih izdelali pri književni vzgoji v korelaciji z likovno-tehniško vzgojo, nekaj pa so jih izdelali pri podaljšanem bivanju. Učenci so se pri različnih dejavnostih učili drug od drugega in se navajali sodelovanja v manjših skupinah, zlasti med odmori in v podaljšanem bivanju. V jutranjem krogu smo vsakodnevno izvajali branje zgodb, pravljic, pesmi, učenci pa so lahko pripovedovali tudi vsebine v okviru bralne značke.

Ker je naša šola tudi kulturna šola, se je porodila ideja, da bi učencem omogočili še več raznovrstnih kulturnih predstav, ki ne bi bile vezane na dodatna plačila staršev, zato smo se povezale z vrtci v Velenju in vzgojiteljicami ter se dogovorile za izmenjavo različnih kulturnih predstav in dejavnosti med šolo (I. triletje) in vrtcem. Ogled in uprizorjanje kulturno-umetniških vsebin vpliva na otrokovo razvijanje izražanja, komuniciranja, doživljanja ter krepi motivacijo, ki je potrebna pri razvoju funkcionalne pismenosti. Različne predstave za otroke pa so vezane tudi na književna dela, ki so napisana

in ilustrirana v slikanicah, zato se je bilo potrebno povezati tudi s šolsko in mestno knjižnico. Knjižničarke so mesečno priskrbele slikanice s pravljicami enake vsebine, ki so jih učenci lahko izmenjaje odnašali domov. Vsebine slikanic so sovpadale tudi z nekaterimi gledališkimi, lutkovnimi in plesnimi predstavami, ki so nam jih predstavile vzgojiteljice in tudi otroci iz vrtcev. Ker smo želele v projekt bralne pismenosti vključiti tudi starše učencev, jih je bilo potrebno navdušiti na roditeljskem sestanku.

Uspele smo združiti vse akterje, ideje in dejavnosti v pravljlično slikanico, ki jo je izdeloval vsak učenec zase skozi celo leto. Pravljične slikanice so ustvarjalno in funkcionalno dopolnjevale razredni knjižni kotiček. Vsak mesec so se dopolnjevale (s pomočjo vpenjalnih listov) z eno ali dvema novima vsebinama, pravljličnim junakom, s slikopisom, z likovnim ali tehniškim izdelkom, s slovarčkom besed in z navodili za dejavnosti doma skupaj s starši.

Lani je v pravljlični slikanici, s skupnim naslovom Videk in prijatelji, vsebine

povezovala lutka Videk, letos pa se je pri vsaki novi vsebini predstavila nova lutka kot glavna oseba s skupnim naslovom Pravljična sestavljanica. Prvo leto so bili v slikanici slikopisi že skoraj v celoti izdelani, letos pa so jih učenci izdelovali sami (samo z risanjem ali z risanjem in pisanjem, ali pa samo s pisanjem oziroma dopolnjevanjem ter branjem sličic ali sličic in besed, ali pa branjem pisnega besedila – glede na sposobnosti učencev).

Dejavnosti v šoli so bile raznolike. Novo vsebino je uvedla lutka s pesmico,

uganko, pravljično, igro ali pa z vabljenjem na predstavo. Ne glede na vrsto dejavnosti smo pravljično ali zgodbo iz slikanice vedno tudi prebrali. Učenci so spoznavali knjižne junake, se vanje vživljali, spoznavali njihove karakterje in čustva. Zaznavali in doživljali so dogajalni prostor in različne prvine vsebinskega oziroma gledališkega dogodka. S pomočjo pogovora so izražali in primerjali svoja doživljanja, čustva, predstave in misli, ki so se jim porajale ob tem. Učenci so odgovarjali na vprašanja za razumevanje besedila v različnih oblikah, na primer z odkrivankami

ali s sestavljanikami. Slovarček besed jim je pomagal razumeti težje ali nove besede (posebej za neslovensko govoreče učence), ki so jih uporabili v novih povedih in s tem bogatili besedni zaklad. Včasih so sestavljali in lepili sličice v pravilnem zaporedju, drugič so opisovali posamezne prizore iz vsebine s pomočjo igre s slikovno kocko ali slikovnega spomina, ali pa govorno obnavljali zgodbo s pomočjo ilustracij v slikanici ali na računalniku. Če smo si ogledali tudi predstavo, so ugotavljali in primerjali razlike med predstavo in prebrano zgodbo iz slikanice, si izmišljali nadaljevanje zgodbe ali pravljičice. Dopolnjevali so slikopise z lastnimi ilustracijami, besedami in jih brali, izdelovali lutke ali scenske rekvizite, ter igrali lutkovne, gledališke in plesne predstave. Včasih so slikali, oblikovali iz gline ali se igrali različne gibalne igre na enako temo.

Svoje pravljične slikanice in slikanice, ki smo si jih izposodili v knjižnicah, so učenci izmenjaje odnašali domov (lahko so jo imeli dan ali dva). Doma so ob ilustracijah pripovedovali vsebine staršem, starši pa so jim pravljično prebrali za lahko noč. Skupaj s starši so brali slikopise v pravljični slikanici in nadaljevali z raznolikimi aktivnostmi, ki so bile zapisane kot "delo doma", kjer so slikanico dopolnili z glavnim pravljičnim junakom in z različnimi likovno-tehničnimi dejavnostmi, kot so risanje, barvanje, obrisovanje, rezanje, vzorčenje, lepljenje, oblikovanje, sestavljanje, zgibanje, šivanje (lutke), pekli so piškote po receptu (slikopis), posadili seme drevesa itd.

Pravljična slikanica je nastajala celo leto in se vsako leto zaključila z novo pravljično, ki so si jo učenci izmislili skupaj z učiteljico. Pravljična je vsebovala vse glavne pravljične junake z njihovimi karakternimi značilnostmi in z novo skupno avtorsko vsebino. Izdelal se je scenarij, ki je vseboval poleg gledaliških vlog tudi glasbene in plesne vloške ter likovne rešitve pri pripravi scene in scenskih pripomočkov. Aktivnosti so se medpredmetno povezovali. Vsak učenec je s svojo aktivnostjo ustvarjalno prispeval k

uprizoritvi gledališke predstave, ki so jo predstavili svojim staršem, učencem prvega triletja in otrokom iz vrtcev (<http://youtu.be/mhKdnC4Va3M>).

Odzivi učencev so bili zelo pozitivni. Pravljično slikanico so hitro vzljubili in se veselili novih vsebin in dejavnosti, ki so jih uvajale lutke s pesmico, uganko, pravljico, igro ali vabilom na predstavo. Radi so sodelovali, ker so bili dobro motivirani. Uživali so v različnih predstavah in lastni igri različnih vlog. Všeč so jim bili slikopisi, ki so jih soustvarjali in jih brali. Veselili so se obiskov otrok in vzgojiteljic iz vrtcev in tudi obiskov v vrtcu. Komaj so čakali, da so se lahko predstavili z gledališko predstavo pred publiko in uživali v svojem uspehu. Slikanica, ki so jo odnesli domov, pa jim je ostala za prijetne spomine in motivacijo za branje ali dopolnjevanje z novimi vsebinami med počitnicami.

Tudi staršem so bili koncept, oblika in realizacija slikanice všeč, kar so izrazili v anketnem vprašalniku. Različne naloge, ki so jih opravljali skupaj s svojimi otroki doma, so bile tudi njim zanimive, saj so bile kreativne in domiselne, hkrati pa so bile dobra motivacija za mlajšega šolarja pri spodbujanju in ohranjanju veselja do branja in knjig. Otrokom so več brali, saj so jih k temu spodbudile knjige, ki so jih otroci prinašali domov. V pomoč jim je bil tudi slovarček besed pri razlagi težje razumljivih besed, zlasti za neslovensko govoreče otroke in starše.

Pravljična slikanica predstavlja del uspešne realizacije projekta bralne pismenosti naših mlajših šolarjev. Spodbudno učno okolje, ki so ga bili deležni naši učenci v šoli in doma, je pripomoglo k uspešnejšemu doseganju ciljev. Imeli so možnost slišane-ga (pravljice) in vidnega (predstave) podoživeti na različne načine, kar je pripomoglo k večji motivaciji, boljši zapornitvi in lastni aktivnosti. Teme oziroma vsebine so se razvijale tudi na druga učna področja, kar je pomenilo medpredmetno povezovanje. Poleg samega opismenjevanja se je povečalo zanimanje po slikanicah in

tiskani literaturi. Uspeh pomeni tudi vključitev staršev k aktivnemu sodelovanju, kar je zelo pomembno pri vzgoji mladih bralcev in soustvarjanju prijetnega bralnega okolja, ki je otrokom

blizu. S sodelovanjem z vrtci in vzgojiteljicami na kulturnem področju pa smo obogatili življenje in delo otrok v vrtcih in šoli.